

Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin Spor Yönetimi Yapısı ve 14.25 Numaralı Devlet Planı

Hamza UYAR

Gazi University Faculty of Sports Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-9994-6941>

Tekin ÇOLAKOĞLU

Gazi University Faculty of Sports Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-4250-6769>

A.Azmi YETİM

Gazi University Faculty of Sports Sciences

<https://orcid.org/0000-0003-0375-8637>

Yalçın UYAR

Ankara University Faculty of Sports Sciences

<https://orcid.org/0000-0002-9786-5849>

Özet

İkinci Dünya Savaşı sonrası Doğu Almanya, siyasi ve coğrafi olarak içinde bulunduğu dezavantajlara rağmen kısa süre içerisinde, sporda ardı ardına büyük başarılar elde etmiştir. Doğu Almanya, Sovyetler Birliği'nin izinden giderek, spor sisteminin başarısını kendi ideolojik sisteminin başarısı olarak gösterebilmek ve kendini dünya kamuoyuna kabullendirebilmek için en iyi yolun spor olduğuna karar vermiştir. Bu doğrultuda tüm spor kurumlarını da bu amaç doğrultusunda kurmuş ve spor yönetimi yapılanmasını da buna göre şekillendirmiştir. 1965 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Doğu Almanya Olimpiyat Komitesi'ni tanıma kararı alması ise ülke sporunun en önemli dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten sonra yaz ve kış sporları fark etmeksizin katıldığı tüm Olimpiyatlarda madalya sıralamasında ilk sıralarda yer alan Doğu Almanya'nın başarıları, dünya kamuoyunda ilgiyle karşılanmış, bu başarıların arkasındaki spor yönetimi yapısı ve organizasyonu merak konusu olmuştur. Ancak Doğu Almanya'nın yalnızca 17 milyon nüfusuyla kuruluşundan kısa bir süre sonra büyük başarılar elde etmesi bazı soru işaretlerini de beraberinde getirmiştir. 1990 yılında Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesiyle gün yüzüne çıkartılan belgeler, şüphelerin haksız olmadığını göstermiştir. Doğu Almanya devleti tarafından "Çok Gizli" ibaresiyle sınıflandırılan bu belgeler, Doğu Almanya'nın "14.25 Numaralı Devlet Planı" adı verilen bir projeyi hayata geçirdiği, birçok bilim dalından bilim insanlarını bir araya getirerek, sporcu performansı ve doping üzerine araştırmalar yaptırdığını ortaya çıkarmıştır. Daha sonra dönemin Doğu Alman sporcularının mahkeme tutanaklarına da geçen ifadelerinde, bu planının yalnızca araştırmalardan ibaret olmadığı, bu plan kapsamında sporcularda performans artışı için özel ilaçlar üretildiği, bu ilaçların sporcular üzerinde denendiği ve ilaçları kullanmayı reddeden sporcuların tehdit ve dışlanmaya maruz kaldığı gibi birçok ihlalin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin (DAC) spor yönetimi yapısı ve kazandığı sportif başarıların arkasındaki uygulamaları, 14.25 Numaralı Devlet Planı çerçevesinde incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Spor yönetimi, Doğu Almanya Cumhuriyeti, doping

Sports Management Structure of the The German Democratic Republic (GDR) and State Plan 14.25

Abstract

After the Second World War, East Germany achieved great success in sports in a short time despite its political and geographical disadvantages. East Germany was imitating the strategies of the Soviet Union. For this reason, they decided that the best way to show the success of the sports system as the success of its own ideological system and to introduce itself to the world public is sports. For this reason, they have established all sports institutions in line with this purpose and have shaped the sports management structure accordingly. The decision of the International Olympic Committee to recognize the East Germany Olympic Committee in 1965 and it was the most important point of the country's sport. After that, East Germany took the first place in the medal ranking in all Olympic Games it participated in summer and winter sports. The achievements of East Germany attracted great attention around the world. The sports management structure and organization that provided these achievements has been a matter of curiosity. However, with a population of only 17 million, these achievements shortly after its establishment have raised serious questions. With the unification of East and West Germany in 1990, some documents came to light. These documents showed that questions were not unjustified. These documents were labeled "Top Secret" by the East Germany. A project called "State Plan 14.25" of East Germany was implemented. They brought together scientists who were experts in many fields of science. Thus, it has been revealed that they research on athlete performance and doping. In the statements of the East German athletes of the period, which were also recorded in the court minutes, it was mentioned that this plan was not only about research, but that drugs were produced for the performance enhancement of the athletes within the scope of this plan. It was determined that these drugs were tested on the athletes and that the athletes who refused to use the drugs were exposed to threats and exclusion, and many violations were committed. The purpose of this study is to examine the sports management structure of the Republic of East Germany (GDR) and the practices behind its sporting achievements in accordance with the State Plan 14.25.

Key Words: Sports management, German Democratic Republic, doping

SUMMARY

Introduction and Aim: The aim of this study is to examine the sports management structure of the Republic of East Germany (GDR) and the practices behind its sporting achievements in accordance with the State Plan 14.25. After the Second World War, the emergence of two blocs as east and west in the world caused political regime wars to be observed in sports. Especially after 1950, the Soviet Union, the leading country of the Eastern Bloc, took its place in international sports competitions and introduced its athletes as amateurs and propagandists. The Soviet Union's introduce of victories in international competitions as the superiority of the socialist regime brought the rivalry of these two blocks to a different dimension. This situation continued to increase in the following years, and with the participation of the East Germany (GDR) in international competitions under its own name from 1955, this rivalry started to change in favor of socialist countries (Lapchick, 1978). The GDR achieved a great success by taking the fifth place in the medals ranking at the 1968 Mexico Olympic Games, the third place in the 1972 Munich Olympic Games, and the second place in the 1976 Montreal Olympic Games, in which it participated for the first time individually. In the Winter Olympic Games, in 1972

and 1976, it managed to attract the attention of the whole world, second only to the Soviet Union in medal rankings (Strenk,1980; Kalthoff, 2018). Because, with a population of only 17 million, the fact that the Republic of East Germany completed its sports infrastructure and sports organization in such a short time, and these successes afterwards, raised some serious questions (Mcintyre,1985; Conrad et al., 1996).

Material & Method: In this study, "documentary analysis", one of the qualitative research methods, was used. Documentary analysis refers to "all the processes of finding, examining and evaluating existing documents" related to the researcher's study subject (Hodder, 2002; Rapley, 2018). The main purpose of this method; "The study of any material containing information about the subject to be investigated" (Yıldırım & Şimşek, 2018). In this direction, the information on the subject has been examined in depth by scanning the national and international literature.

Result and Discussion: The Socialist Unity Party was in power from the founding of the East German Republic to its unification with West Germany. On July 24, 1952, it was decided to establish the "State Physical Education and Sports Committee" to initiate the planned construction of socialism. This committee, which was established on the model of the Soviet Union, assumed the control of all sports societies and ensured the organization of sports in the GDR in a hierarchical structure at the local, regional and national level. The State Physical Education and Sports Committee is mandated with full mandate for the planning and management of GDR sport, as well as the creation of special sections for sports science, sports infrastructure, children and youth (Dennis & Grix, 2012). The Socialist Unity Party realized that sports could be used as a diplomatic tool for the GDR to gain a separate German state identity and international recognition. For this, it was decided to establish an apparently autonomous mass sports organization. For this purpose, a new mass sports organization was established in 1957 under the name of the German Gymnastics and Sports Association (Dennis & Grix, 2012). Thus, the workload of the State Physical Education and Sports Committee was reduced, and sports began to be managed more dynamically and efficiently in the GDR. In addition, the German Gymnastics and Sports Association has initiated studies for the GDR's international sports policy so that the GDR athletes can achieve successes that will make an impression in the world public opinion. In this direction, many unethical practices such as the development of sports policies for doping use, the implementation of a comprehensive doping program, and the use of performance-enhancing substances on athletes were carried out under the control of the German Gymnastics and Sports Association (Hoberman, 1984; Ungerleider, 1999; Dennis & Grix, 2012). On the other hand, the problem of the abuse of elite sports arose both at the national and international level (Grix, 2012). In this direction, the Socialist Unity Party has implemented a project to increase the sports performance of children and youth who have the potential to represent the country in international competitions. They called this project "State Plan 14.25". State Plan 14.25 is a system that is secretly and systematically implemented, funded, directed and controlled by the state, which includes all athletes who have the potential to compete on behalf of the GDR (Gerrard, 2015; Craig, 2019). This plan can be defined as the application of prohibited substances and/or methods (doping) on athletes to increase athletic performance. This plan is also described as one of the largest known pharmacological experiments in world history (Kerr, 2016). Within the framework of the state plan 14.25, the state had all East German universities, laboratories and researchers involved in this field conduct studies on doping. In addition, within the framework of this "plan", East Germany also provided training to its athletes on how to manipulate doping control tests. Doping substances that East Germany made its athletes use within the framework of the 14.25 plan not only caused the end of their sports careers, but also caused permanent health problems in these athletes (Ehrnborg & Rosén, 2009; Gerrard, 2008; Cole, 2000). Althusser (2012) classified sports as a sub-institution of culture, which includes the political system and culture within the ideological apparatus of the state. It is seen that East Germany

operates these two ideological devices together and uses sports to strengthen its political system. In this context, it is noteworthy that the sports management structure of the GDR has a rigid and centralized structure, while the sports organization structure is planned, organized and controlled in accordance with the systematic use of doping in line with political and ideological goals.

1. GİRİŞ

Bugün spor sektörel olarak büyük olmasının yanında, kendine özgü bir yapıya da sahiptir (Schulkin, 2016). Sporun bu kendine özgü yapısı, sporun toplumsal açıdan sürekli değişmesini de beraberinde getirmektedir (Krüger ve ark., 2012). Bu değişim kimi zaman olumlu, kimi zaman olumsuz sonuçlara yol açmıştır. İkinci dünya savaşı sonrası dünyada doğu ve batı olarak iki bloğun ortaya çıkması, siyasi rejim savaşlarının spora yansımalarına da neden olmuştur. Özellikle 1950 sonrası Doğu Blokunun lider ülkesi konumundaki Sovyetler Birliği, uluslararası spor müsabakalarında yerini almış ve sporcularını amatör ve propagandist olarak tanıtmıştır. Sovyetler Birliği'nin bu çıkışı ve katıldığı uluslararası müsabakalarda kazandığı zaferleri sosyalist rejimin üstünlüğü olarak lanse etmesi, bu iki bloğun rekabetini farklı bir boyuta taşımıştır. Bunun üzerine 1952 Helsinki Olimpiyatları öncesi ABD hükümeti Amerikan Olimpiyat takımının samimiyet ve sportmenliğini ön plana çıkararak, Sovyet sporcuların "bir garnizon devleti tutsağı olduğu ve Sovyetler Birliği'nin Olimpiyat ruhunu lekelediği" iddiasıyla Sosyalist rejimin bu hamlesine karşı bir propaganda yaparak yanıt vermiştir (Rider, 2016). Bu durum, ileriki yıllarda da artarak devam etmiş, tüm engellemelere rağmen 1955 yılından itibaren Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin (DAC) uluslararası müsabakalara kendi ülke bayrağı altında katılmaya başlamasıyla bu rekabet sosyalist ülkeler lehine değişmeye başlamıştır (Lapchick, 1978). Doğu Almanya, 1968 öncesi, Olimpiyat Oyunlarına Batı Almanya ile birlikte "Birleşik Almanya" adı altında tek bir ülke olarak katılmaktaydı. Ancak 1965 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Doğu Almanya Cumhuriyeti Olimpiyat Komitesini tanıma kararı almış ve bu karar büyük bir atılımı da beraberinde getirmiştir. DAC ilk kez müstakil olarak katıldığı 1968 Meksika Olimpiyat Oyunlarında beşinci, 1972 Münih Olimpiyat Oyunlarında üçüncü, 1976 Montreal Olimpiyat Oyunlarında ise ikinci sırayı alarak büyük bir başarıya imza atmıştır. Kış olimpiyat oyunlarında ise 1972 ve 1976 yıllarında Sovyetler Birliği'nin arkasından madalya sıralamasında ikinci olarak tüm dünyanın ilgisini çekmeyi başarmıştır (Strenk,1980; Kalthoff, 2018). Çünkü yalnızca 17 milyon nüfusuyla, Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin bu kadar kısa sürede, spor altyapısını ve spor örgütlenmesini tamamlaması ve ardından kazandığı bu başarılar, bazı soru işaretlerini de beraberinde getiriyordu (Mcintyre,1985; Conrad ve ark., 1996). Bu bağlamda çalışmanın amacı, Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin spor yönetimi yapısı ve kazandığı sportif başarıların arkasındaki uygulamaları 14.25 numaralı devlet planı çerçevesinde incelemektir.

2.YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden, "belge tarama yöntemi" kullanılmıştır. Belge tarama yöntemi, araştırmacının çalışma konusu ile ilgili "mevcut belgeleri bulması, incelemesi ve değerlendirmesi süreçlerinin tümünü" ifade etmektedir (Hodder, 2002; Rapley, 2018). Bu yöntemde temel amaç; "araştırılacak konu ile ilgili bilgileri içeren her türlü materyalin incelenmesidir" (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu doğrultuda konuyla ilgili bilgiler ulusal ve uluslararası literatür taranarak derinlemesine incelenmiştir.

3.BULGULAR

3.1. Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin Spor Yönetimi Yapılanması

Spor veya bedensel aktivitelerin ülkeler tarafından siyaset ve propaganda aracı olarak kullanılmasının tarihi çok eskilere dayanmaktadır (Rider, 2011). Bu bağlamda modern dönem Almanya'sında sporun gelişimi ve ulus devlet olma anlayışının da birlikte geliştiği söylenebilir. 19. Yüzyılın başlarında Napolyon'un, Prusya ordusunu hezimete uğratması, kendisi de bir eğitimci olan Friedrich Ludwig Jahn'ı Almanya'nın geleceği konusunda düşünmeye sevk etmiştir. Çünkü Jahn, Fransızlara karşı alınan mağlubiyet benzeri bir durumun tekrarlanması halinde, bunun Alman toplumu üzerinde geri dönüşü olmayan sonuçlar doğurabileceği endişesini taşıyordu. Jahn'ın bu endişeleri her ne kadar bugün tüm dünyada popüler bir spor olan artistik jimnastiğin ortaya çıkmasına öncülük etmiş olsa da Jahn'ın temel amacı, Alman gençliğinin cesur, güçlü ve vatansever duygularla yetişmesinin sağlanmasıydı. Temelleri Friedrich Ludwig Jahn tarafından atılan ve Turnen Jimnastiği olarak da anılan bu spor akımı, bir yandan Almanya'nın ulus devlet olmasına katkı sağlarken, diğer yandan da Almanya'nın spor yapılanmasının temelini oluşturmuştur (Kaimakamis ve ark.,2008; Dencker, 2001).

DAC öncesi Hitler rejimine bakıldığında ise sporun yine ideolojik amaçlar etrafında yapılandırıldığı görülmektedir. 1936 Olimpiyatlarının Berlin'de yapılması kararı Adolf Hitler iktidara gelmeden önce alınmıştır. Bu nedenle ilk zamanlar Hitler, Olimpiyatların Berlin'de yapılmasına sıcak bakmamıştır. Ancak daha sonra kurmay kadrosunun da etkisiyle bu Olimpiyatların Nasyonal Sosyalizm ve Almanya için bulunmaz bir fırsat olduğunu çok geçmeden fark etmiştir. Bunun üzerine Olimpiyat Oyunlarını Almanya'nın resmi ideolojisine entegre etmek üzere Nazi Almanya'sının Spor Birliği (Nationalsozialistischer Reichsbund für Leibesübungen) başkanı, Hans von Tschammer und Osten ve Olimpiyat organizasyon komitesi başkanı Carl Diem'i görevlendirmiştir (Ueberhorst, 1990; Kessler, 2011). 1936 Berlin Olimpiyat oyunlarıyla kıyaslandığında, 1948 Londra Olimpiyat oyunlarına ait yazılı veya görsel materyallerin pek az oluşu ve bu olimpiyatların bugün hala adından söz ettiriyor oluşu, Hitler'in bir propaganda başarısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kökleri böylesine derin bir geçmişe dayanan DAC'nin bir devlet politikası olarak sporu, ideolojik amaçlar etrafında yapılandırması da çok zor olmamıştır (Gerrard, 2015). Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası yeni bir döneme giren DAC'de, "Bir Başarı Vaadi Olarak Sovyetleşme" stratejisi dönemin en önemli sloganlarından biri haline gelmiştir. Bu slogan, DAC'de spor branşlarının yükselen bilimsel değerinin ön plana çıkarılmasına öncülük etmiş ve meşrulaşmasını kolaylaştırmıştır (Kalthoff, 2018).

DAC'nin kuruluşundan, Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesine kadar iktidarda kalan Sosyalist Birlik Partisi, 1948 yılında Alman Spor Komitesi'ni (Deutscher Sportausschuss) kurmuştur. Alman Spor Komitesi, 1952 yılında "Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'nin (Staatlichen Komitees für Körperkultur und Sport)" kurulmasına kadar DAC'deki en üst kitle spor yapılanması olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Bu tarihten itibaren Alman Spor Komitesi halen varlığını sürdürse de spordaki etkinliğini yitirmiştir (Naul ve Hardman, 2002).

22 Nisan 1951 yılında Sosyalist Birlik Partisi, DAC'nin sporunda gelecekte tarihi bir rol üstlenecek olan Ulusal Olimpiyat Komitesi'ni kurmuştur. Ulusal Olimpiyat Komitesi ilk olarak o dönem hala aktif olan Alman Spor Komitesi'ne daha sonra da Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'ne bağlamıştır. Sosyalist Birlik Partisi'nin bu girişimi tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Çünkü hali hazırda 1949 yılında kurulmuş olan bir Almanya Ulusal Olimpiyat Komitesi mevcuttu ve bu komite Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından da tanınmaktaydı (Carr,1974; Carr, 1980). Ancak Sosyalist Birlik Partisi yöneticileri DAC sporcularının Birleşik Almanya adı altında olimpiyatlara katılmasına karşı çıkmakta ve yalnızca Doğu Almanya Cumhuriyeti adıyla uluslararası müsabakalarda yarışmalarını istemekteydi. 1951 yılında kurulmuş olmasına rağmen, uzun yıllar süren uğraşlar sonucunda 1965 yılında Uluslararası Olimpiyat Komitesi, DAC Ulusal Olimpiyat Komitesini şartlı

olarak tanıma kararı almış ve DAC bu tarihten itibaren kendi sporcularıyla olimpiyat oyunlarına katılmaya başlamıştır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin, DAC Ulusal Olimpiyat Komitesini tanıma şartları ise, Batı Almanya takımıyla aynı bayrak, amblem ve milli marşla olimpiyatlarda yer almalarıydı (Strenk, 1980). Bu kuralların kabul edilmesi DAC için yeni bir dönemin de başlangıcı olmuştur.

Kuruluşundan itibaren geçen süre içerisinde Alman Spor Komitesi'nin faaliyetleri Sosyalist Birlik Partisi tarafından yetersiz bulunmuş ve 24 Temmuz 1952 yılında "Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi"nin (Staatlichen Komitees für Körperkultur und Sport)" kurulmasına karar verilmiştir. Sosyalist Birlik Partisi yöneticileri bu oluşumu sosyalizmin planlı inşasının başlatılması için önemli olduğu gerekçesiyle hayata geçirmiştir. Sovyetler Birliği modeli örnek alınarak kurulan bu komite, tüm spor topluluklarının kontrolünü üstlenerek, DAC'de sporun yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde hiyerarşik bir yapıda örgütlenmesini sağlamıştır. Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi, DAC sporunun planlanması ve yönetiminin yanı sıra spor bilimi, spor altyapısı, özel çocuk ve gençlik bölümlerinin oluşturulması için de tam yetki ile görevlendirilmiştir (Dennis ve Grix, 2012). Daha sonra bu komite çatısı altında sosyalist doktrinin öğretilmesi ve her yaşta spora katılımı teşvik etmek için kurulan "Özgür Alman Gençliği (Freie Deutsche Jugend)" ve Sovyetlerin "fabrika temelli spor dernekleri" örnek alınarak kurulan "Özgür Alman Sendikalar Konfederasyonu (Freie Deutsche Gewerkschaftsbund)" da Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesine bağlanmıştır (Wilkinson, 2003). Ayrıca 6-14 yaş arasındaki çocukların spora teşvik edilmesi amacıyla kurulmuş olan "Genç Öncüler (Pionierorganisation Ernst Thälmann)" organizasyonu da Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi çatısı altında örgütlenmiştir (Kümmerling-Meibauer ve Meibauer, 2021). Genç Öncüler organizasyonunda yer alan çocuklar, organizasyon tarafından belirlenen alanlarda yapılan çeşitli sınavlara tabi tutularak derecelendirilir, böylece küçük yaşta itibaren çocukların spora teşviki sağlanırken, gelişimleri de takip altına alınır (Kasvin ve Savina, 1968). Genç Öncüler'de eğitimini tamamlayan çocuklar Özgür Alman Gençliği'ne üye olmak için başvuruda bulunabilirler ve eğitimlerine burada devam edebilirlerdi (Kümmerling-Meibauer ve Meibauer, 2021). Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi ve buna bağlı olarak çalışan alt organizasyonları Doğu Almanya'nın kazandığı tüm sportif başarıların da mimarı olmuştur.

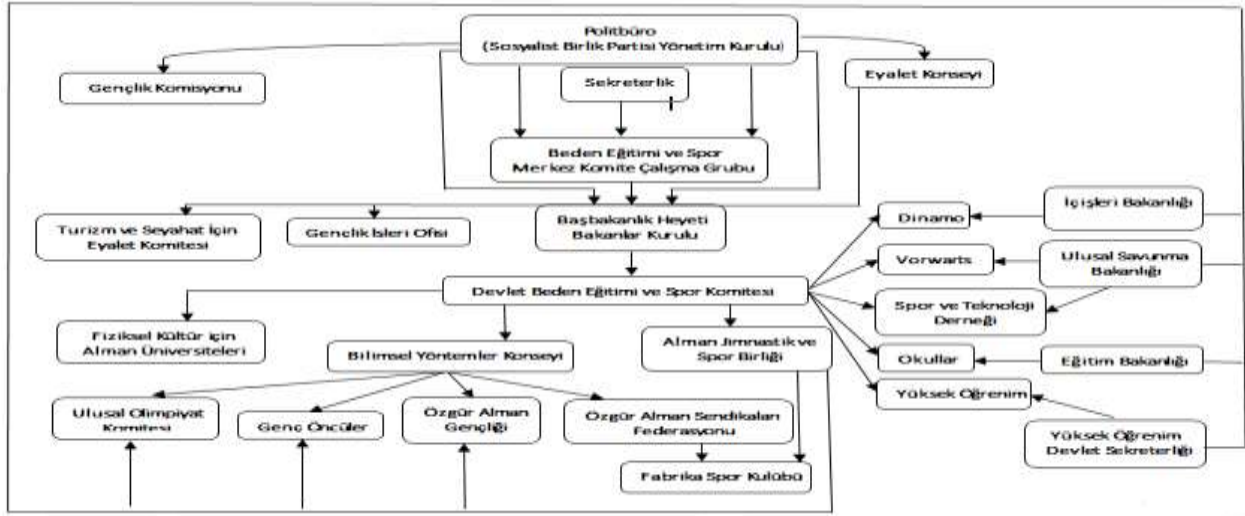
Sosyalist Birlik Partisi, DAC'nin ayrı bir Alman devleti hüviyeti kazanması ve uluslararası tanınırlığı için sporun diplomatik bir araç olarak kullanılabileceğini fark etmiştir. Bunun için ise Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi gibi tamamen Politbüro'ya bağlı çalışan bir komite yerine, partiye doğrudan bağlı olmayan, görünüşte özerk bir kitle sporları organizasyonunun kurulmasını kararlaştırılmıştır. Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'nin kuruluşu sonrası etkinliğini yitiren Alman Spor Komitesi'nin adı, 1957 yılında "Alman Jimnastik ve Spor Birliği (Deutscher Turn und Sportbund-DTSB)" olarak değiştirilerek yeni bir kitle sporları organizasyonu kurulmuştur (Dennis ve Grix, 2012). Başkanlığına ise daha sonra DAC Ulusal Olimpiyat Komitesi başkanlığı da yapacak olan "Manfred Ewald" getirilmiştir (Weissensteiner, 2022). Ewald, Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi genel sekreteri "Erich Honecker" ile birlikte DAC'de sporu uzun yıllar "büyük bir işbirliği ve uyum" içerisinde yönetmiştir (McIntyre, 1985). Hatta öyle ki, Heckmann'a (2017) göre spor, DAC'de desteklendiği kadar başka hiçbir ülkede bu kadar yoğun şekilde desteklenmemiştir. Alman Jimnastik ve Spor Birliği'nin görev ve yetkileri ise, "DAC'nin üniter, sosyalist spor derneği olarak, Doğu Almanya'da beden eğitimi ve sporu teşvik eden, kitleleri harekete geçiren ve spor etkinliklerini düzenleyen kurumdur" şeklinde belirtilmiştir. Böylelikle Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'nin iş yükü azaltılmış, DAC'de spor daha dinamik ve verimli şekilde yönetilmeye başlamıştır. Alman Jimnastik ve Spor Birliği, 15 bölge, 241 şehir ve ilçe teşkilatının yanı sıra, devlet işletmelerinde, orduda, poliste, istihbaratta ve üniversitelerde örgütlenerek ülke geneline yayılmıştır. Alman Jimnastik ve Spor Birliği

bu örgütlenme sayesinde, uluslararası başarı potansiyeli olan yetenekli gençlerin seçimi, eğitimi ve yetiştirilmesini de üstlenmiştir (Dennis ve Grix, 2012).

DAC'de spor alanında alınan tüm kararlar çok yönlü bir değerlendirmeye tabi tutulur, atılacak bütün adımlar, devletin resmi ideolojisine hizmet edecek şekilde, ilgili kurumların ortak çıkarlarına göre düzenlenirdi. Alınacak kararlar, Beden Eğitimi ve Spor Merkez Komite Çalışma Grubu'nda değerlendirilir, kanunlaşması ön görülen maddeler, Eyalet Konseyi ve Başbakanlık Heyeti Bakanlar Kurulu tarafından kanunlaştırılırdı. Daha sonra bu kanunlar, Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'ne iletilir, Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi de Alman Jimnastik ve Spor Birliği, Üniversiteler, Gençlik Komisyonu, İçişleri Bakanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı gibi sporla doğrudan ilişkili olan kurumlar vasıtasıyla bu kanunların uygulanmasını sağlardı (Carr, 1976). Sosyalist Birlik Partisi yöneticileri ve üyeleri tüm spor kurumlarının üst yönetim organlarında da yer alarak, bu kanunların amacına uygun şekilde uygulanıp uygulanmadığını da denetlerdi (Braun, 2009).

DAC'nin spor örgütlenmesindeki bir diğer önemli yapı, spor birlikleriydi. "Dinamo ve Vorwarts" olarak adlandırılan örgütler, her ne kadar sendika bağlantılı spor birlikleri olarak görünseler de İçişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı ve Doğu Alman İstihbaratı (Stasi) tarafından desteklenen spor birlikleri olarak, Devlet Beden Eğitimi ve Spor Komitesi'ne bağlı çalışıyorlardı. İçişleri Bakanlığı'nun en üst spor yapılanması olan ve kısmen Doğu Alman istihbaratı (Stasi) tarafından da desteklenen "Dinamo" ve Savunma Bakanlığı'nun en üst spor yapılanması olan "Vorwarts" DAC'nin en çok yatırım yapılan ve en iyi imkânlara sahip spor birliklerindendi (Dennis, 2012; Campbell, 2011). Dennis ve Grix (2012), bu birliklerden Dinamo'nun ülke genelinde 225, Vorwarts'ın ise 138 eğitim merkezi olduğunu, bu merkezlerde binlerce gencin spor eğitimi aldığını belirtmiştir.

Ayrıca Alman Jimnastik ve Spor Birliği, DAC'nin uluslararası spor politikasına yönelik olarak, DAC sporcularının dünya kamuoyunda ses getirecek başarılar elde edebilmesi için çalışmalar başlatmıştır. Bu doğrultuda, doping kullanımına yönelik spor politikalarının geliştirilmesi, kapsamlı doping programının hayata geçirilmesi, performans arttırıcı maddelerin sporcular üzerinde kullanımı gibi bir çok etik dışı uygulama da Alman Jimnastik ve Spor Birliği'nin çatısı altında gerçekleşmiştir (Hoberman, 1984; Ungerleider, 1999; Dennis ve Grix, 2012). 1957 yılına kadar, DAC'de spor, her ne kadar farklı teşkilat ve kurumların çatısı altında örgütlenmiş görünüyorsa da bu kurumlar genel olarak DAC'nin resmi ideolojisine en uygun spor yönetimi yapılanması arayışlarının bir sonucudur. 1957 yılından iki Almanya'nın birleşmesine kadar DAC'nin spor yapılanması genel olarak aynı kalmıştır. Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin spor yönetim yapısı ve teşkilat şeması Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin spor yönetim yapısı ve teşkilat şeması (Carr,1976).

3.2. 14.25 Numaralı Devlet Planı

DAC'de spor, Sosyalist Birlik Partisi'nin hedefleri doğrultusunda yönetilmiş ve yönlendirilmiştir. DAC için, uluslararası kamuoyunda ayrı bir Alman devleti olarak tanınmak ve kabul görmek için en önemli "silah" spor olarak görülüyordu (Pfister, 2002; Dennis, 2012). Bu doğrultuda DAC'de elit spor, Sosyalist Birlik Partisi ve tüm üst düzey yönetim organları tarafından en üst düzeyde ele alınmış ve önemsenmiştir. DAC'nin spor sistemi de bu hedef doğrultusunda yapılandırılmış, ülke genelinde eğitim veren tüm kurumlar birer yetenek seçim merkezi gibi çalışmıştır. 17 milyon nüfusa sahip DAC'de, Alman Jimnastik ve Spor Birliği öncülüğünde, yaklaşık 1800 eğitim merkezi ve 25 çocuk ve gençlik spor okulunda (Kinder- und Jugendsportschulen) çeşitli yetenek sınavlarına tabii tutulurdu. ESA (Einheitliche Sichtung und Auswahl) adı verilen bu sınavda başarılı olan çocuk ve gençler, elit sporcuların yetiştirilmesi için hazırlanmış spor kulüplerinde eğitim görmeye hak kazanırlardı. Uluslararası düzeyde ses getirecek başarıların Sosyalist Birlik Partisi için büyük önem taşıması, elit spora daha önce benzeri görülmemiş düzeyde siyasi ve ekonomik yatırımların yapılmasını sağlarken, diğer yandan hem ulusal hem de uluslararası düzeyde elit sporun kötüye kullanılmasını beraberinde getirmiştir (Grix, 2012). Bu doğrultuda Sosyalist Birlik Partisi, uluslararası müsabakalarda ülkeyi temsil etme potansiyeli olan çocuk ve gençlerin sportif performanslarını artırmak amacıyla bir proje hayata geçirmiş ve bu projeyi "14.25 Numaralı Devlet Planı" olarak adlandırmıştır. 14.25 numaralı devlet planı, DAC adına yarışma potansiyeli olan tüm sporcuların dâhil edildiği, devlet tarafından gizli ve sistematik bir şekilde uygulanan, finanse edilen, yönlendirilen ve kontrol edilen bir sistemdir (Gerrard, 2015; Craig, 2019). Sportif performans artışı için sporcular üzerinde, yasaklı madde ve/ya yöntemlerin (doping) uygulanması olarak tanımlanabilecek bu plan, aynı zamanda dünya tarihinin bilinen en büyük ölçekli farmakolojik deneylerinden biri olarak nitelendirilmektedir (Kerr, 2016). Beamish ve Ritchie (2006), bu planda yer alan "14" rakamının Doğu Almanya'nın sınıflandırmasına göre "spor" alanına tekabül ettiğini, "25" rakamının ise performans artışına yönelik belirlenen kriterleri ifade ettiğini belirtmiştir. DAC'nin uluslararası alanda elde ettiği büyük sportif başarılar, bu "plan" çerçevesinde gerçekleştirmiş olduğu kapsamlı ve sistematik doping uygulamalarına bağlanmaktadır (Kalthoff, 2018; Hunt ve ark., 2014; Ungerleider, 1999).

1965 yılında DAC Ulusal Olimpiyat Komitesi'nin, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından tanınması sonrası, Sosyalist Birlik Partisi siyasi hedefleri doğrultusunda sporu yeniden yapılandırma çalışmalarına girişmiştir. Bu hedefler doğrultusunda alınan kararlar, 1968 yılında yenilenen anayasaya da konulmuş, bu anayasa sonrası DAC'de spor, daha kurumsal ve organize hale getirilmiştir (Krüger

ve ark., 2015). Her ne kadar performans artışı için kullanılan bu tür ilaçların 1960'larda DAC adına yarışan erkek sporcular üzerinde kullanıldığı biliniyor olsa da 1968 referandumu sonrası kadın sporcular üzerinde de kullanılmaya başlanmıştır. 1974 yılına gelindiğinde ise artık 14.25 Numaralı Devlet Planı DAC'nin resmi belgelerindeki yerini almıştır. 1974 yılında "plana" dâhil edilen spor branşlarının (genellikle yaz ve kış olimpiyat oyunlarında yer alan spor branşları) performans niteliklerine uygun ilaçların planlanması, dağıtımı ve denetimi için "Tamamlayıcı Maddeler (uM-unterstützende Mittel)" adı altında bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu ekibin başına ise spor hekimliği konusundaki deneyimi nedeniyle "Dr. Manfred Hoepfner" getirilmiştir (Dimeo ve ark., 2011). Alman istihbarat örgütü "Stasi", devlet tarafından kurulan doping sistemini korumakla görevlendirilmiştir. Elit sporcuların yetiştirildiği spor kulüpleri ve tesisler büyük bir gizlilik içinde korunuyordu. Bu tesislere basının girmesi veya tesislerden görüntü alınması yasaktı (Wiese, 2007). Franke ve Berendonk (1997), 7 farklı bakanlığın doping ve araştırma programının eş güdümünde çalıştığını, DAC'nin bu sistemi desteklemek için, 1000'den fazla işbirlikçi, muhbir ve casus olan bir ağ geliştirdiği bildirmiştir. DAC bu planın gizli tutulması konusunda o kadar başarılı olmuştur ki kurulan sistem neredeyse 30 yıl kusursuz işlemiştir. Dünya kamuoyu ise bu plandan ancak 1990'larda gün ışığına çıkan bazı belgeler aracılığıyla haberdar olabilmıştır (Dennis ve Grix, 2012).

14.25 numaralı plan çerçevesinde devlet, bu alanla ilgili tüm Doğu Alman üniversiteleri, laboratuvarlar ve araştırmacılara dopinge ilişkin çalışmalar yaptırmıştır. Bunun yanında spor hekimliği, fizyoloji, spor psikolojisi, fizik, biyokimya, fizikokimya ve diğer modern bilimlerin dahil edildiği multidisipliner araştırma grupları kurdurularak, sporcu performansı ve doping üzerine araştırmalar yaptırılmıştır (Dimeo ve ark., 2011). Ayrıca yine doping konulu bilimsel kongre ve sempozyumlar yapılmış, bilimsel tezler yazdırılmıştır. Tüm bu çalışmalarda temel amaç, yeni doping maddelerinin geliştirilmesi, yurtdışında yarışan DAC sporcularının doping kontrol testlerini manipüle edebilmesi, sporcuların testlerinin pozitif sonuçlanmasının önlenmesi ve spor bilimcilerin antrenman programlarına daha etkili bir şekilde katkı sağlamasıydı (Beamish ve Ritchie, 2006). Ancak bu belgeler normal bilimsel araştırma sonuçları gibi yayınlanmamış, aksine saklı tutulmuştur (Sadly, 1991). "Çok Gizli" olarak nitelendirilen bu belgelerin bir kısmı devlet arşivlerinde ve kütüphanelerde saklanmış, bir kısmı da bilinçli olarak imha edilmiş ya da kaybolması sağlanmıştır. Berlin'in doğusunda yer alan Bad Saarow'daki Ulusal Halk Ordusu Tıp Akademisi'nde saklanan bazı belgeler kurtarılabilmektedir. Doping'in sportif performansa etkilerini, yan etkilerini ve sonuçlarını içeren gizli doktora tezlerine ulaşmak hala mümkündür. Bu tezler, öğrencilere, profesyonel ve küçük yaşta sporculara nasıl belirli büyüme hormonlarının verildiği ve kontrollü steroid karışımlarının nasıl uygulandığını gösteren sonuçları içermektedir. Ayrıca yine bu "plan" kapsamında doping kullanan çoğu sporcunun tıbbi kayıtlarının Berlin Spor Medikal Servisi (Sportmedizinischer Dienst-SMD) ve buna bağlı tesislerde tutulduğu (Franke ve Berendonk, 1997), Dinamo ve Vorwärts spor kulüplerinin kendilerine ait doping tedarik ve dağıtım zincirlerinin bulunduğu, bu maddelerin bu kulüplere yine Berlin Spor Medikal Servisi (SMD) tarafından sağlandığı ortaya çıkarılmıştır (Dennis ve Grix, 2012).

Diğer yandan Doğu Almanya, hem verilen ilaçlarla sporcuların istikrarlı bir şekilde performanslarını yükseltebilmeleri, hem de vücutlarına aldıkları maddelerinin o dönemin teknolojisiyle doping kontrol testlerinde çıkmaması için, organize bir sistem geliştirilmişti. Bu sistem "Çok Gizli" olarak sınıflandırılarak, 23 Ekim 1974'te görüşülmüş ve onaylanmıştır. 1974 tarihli bu yönetmelikte, "yasaklı madde ve yöntemlerin (doping)" sporculara nasıl ve ne şekilde uygulanacağı, tüm yönleriyle ayrıntılı şekilde belirtilmiştir. Bu yönetmeliğe göre sporculara "yasaklı madde ve yöntemlerin (doping)" uygulanmasında aşağıdaki kriterlere riayet edilmeliydi;

1. Sisteme dâhil edilen sporcular eğitim sürecinin ve uluslararası yarışma hazırlıklarının ayrılmaz bir parçasıdır.

2. Sporcuların sağlık ve performans değerleri alan uzmanları tarafından periyodik olarak değerlendirilecektir.
3. Tüm sporcuların dahil edildiği bir kayıt ve denetleme sistemi kurulacak ve sporcuların madde alımı (doping) düzenli olarak bu sisteme kaydedilecektir.
4. Yüksek performanslı sporlarda doping araştırmalarıyla ilgili yeni maddelerin geliştirilmesi ve en etkili şekilde uygulanması için çalışmalar yapılacaktır.
5. Yukarıda belirtilen maddelerin sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi ve işleyişin sağlanabilmesi için tüm paydaşlar kurslar vasıtasıyla eğitimecek, kursları başarıyla tamamlayanlara özel belge verilecektir.
6. Bütün uygulamalar, yöntemler mutlak gizlilik içinde olacak ve resmi devlet sırrı olarak saklanacaktır (Franke ve Berendonk, 1997).

Her ne kadar farklı madde ve yöntemler daha önce sporcular üzerinde denenmiş olsa da sistematik dopingin ilk adımının "Mavi Hap" olarak adlandırılan anabolik steroid bazlı bir ilaçla başladığı söylenebilir. "Tamamlayıcı Maddeler Çalışma Grubu" İkinci Dünya Savaşı zamanında kurulan "Jenapharm" adlı ilaç şirketi tarafından üretilen "Mavi Hap"ın sporcular üzerinde denenmesine izin vermiştir (Schwarz ve ark., 1999). Bu ilaca izin verilmesinin altında yatan neden ise, ilacın "testleri" başarı ile tamamlamasıdır. "Mavi Hap" bir kadın gülle atma sporcusu üzerinde 1 yıl gibi bir süre test edilmiş, 1 yılın sonunda sporcunun derecesinde çok büyük bir gelişim gözlenmiştir. Oldukça kötü bir şöhrete sahip olan "Mavi Hap" daha iyi derece ve sonuçları elde edebilmeleri için birçok sporcuya vitamin adı altında verilmiştir. Bu ve benzeri ilaçların kullanımı ise Doğu Alman sporcular arasında çok yaygındı (Singh, 2017). Hatta öyle ki ilacın bu şöhreti Doğu Almanya sınırlarını aşmış, diğer ülke sporcuları arasında da merak konusu haline gelmişti. 2006-2015 yılları arasında Rusya'da bulunan Moskova Doping Kontrol Laboratuvarı'nın başkanlığını yapan Grigory Rodchenkov, Sovyetler Birliği adına sporcu olarak yarışmalara katıldığı dönemde bu hapı Doğu Alman sporculardan belirli bir ücret karşılığında satın aldıklarını belirtmiştir (Rodchenkov, 2020). Örneğin bir gülle atma sporcusunun mahkeme tutanaklarına geçen ifadesinde 12 yaşındayken gülle antrenmanları için teşvik edildiğini, 1974 Sonbaharında antrenörünün onu odasına çağırarak performansını arttırması için masada bulunan vitaminleri içmesi gerektiğini söylediğini belirtmiştir. Bunların sarı sıvıyla dolu bir bardak ve 3 tane büyük hap olduğunu, haplardan birinin açık mavi, diğer ikisinin ise beyaz renkli olduğunu, bu hapların ambalajlarını hiç görmediğini belirtmiştir. Savcılık bu hapların fotoğraflarını gösterdiğinde sporcu, mavi ve beyaz hapların kullandığı haplar olduğunu teyit etmiş, daha sonra savcılık bu hapların anabolik maddeler olduğunu doğrulamıştır. Burada bir diğer önemli nokta ise sporcuların bu ilaçları almayı reddetme şansının olmamasıydı. Çünkü sporcular, kendilerinden istenenleri reddetmeleri halinde ayrıcalıklarını yitirme, dışlanma ve gelecekte yaşayabilecekleri durumlarla ilgili tehditlerle karşılaşılıyor, bu nedenle istemeseler de sistemde kalmaya mecbur ediliyordu (Harding, 2005; Carr, 1976). Sporcuların ebeveynleri dahil hiç kimseye aldıkları ilaçlardan bahsetmemesi ve bu konuda gizlilik yemini etmesi yaygın bir durumdu (Dimeo ve ark., 2011). Bir sporcu belirli bir performans standardına ulaştığında, antrenörleri onlara bu hapları verecek ve ilaçların içildiğinden emin olacaktı. Çünkü hem antrenörler hem de bağlı buldukları federasyonlar verilen talimatlara uymak zorundaydı. Talimatlara uymayanlar ya da doğrudan takip etmeyenler soruşturulup cezalandırılıyordu. Sporcuların çoğu ise ilaçları sorgulama konusunda çok genç ve bilgisizdi (Dimeo ve Hunt, 2012). Bu da "plan"ın uygulanmasını daha da kolaylaştırmıştır. Dennis, (2012), 1972 yılından itibaren sporculara yılda yaklaşık iki milyon tablet anabolik-androjenik özellikli "Mavi Hap" dağıtıldığını, 1500 ile 2000 arasında spor bilimcisi, antrenör, doktor, spor yöneticisi ve diğer personelin doğrudan programda çalıştığını belirtmiştir. Ayrıca Doğu Alman İstihbaratı'nın (Stasi) performans arttırıcı maddelerin geliştirilmesi konusunda araştırma yapan uzman çalışma gruplarını yakın gözetim altında tuttuğunu, doping konusunda yapılan yeni çalışma sonuçlarını yakından takip

ettiğini ve araştırma ekibinin güvenilirliğini test etmek için bilim insanlarını birbirlerine karşı rapor yazmaya zorladıklarını aktarmıştır.

14.25 numaralı plan çerçevesinde Doğu Almanya kendi sporcularına doping kontrol testlerini nasıl manipüle edecekleri konusunda da eğitimler vermiştir. Örneğin özellikle müsabaka içi doping kontrollerinin uygulanmaya başlanmasından sonra o dönemin teknolojiyle tespit edilemeyen alternatif doping yöntemleri, Doğu Alman yetkililerce sporculara hem öğretilmiş hem de uygulanmıştır. Doğu Alman yetkililer bu tür uygulamaları, yapılan akademik çalışmalar sonucunda test etmiş ve sporcularına kontrollü şekilde uygulamayı başarmıştır. Hatta daha sonra ortaya çıkan belgelerde, bu tür uygulama ve yöntemlerin araştırılması için 241 kadın ve erkek sporcudan oluşan bir denek grubu üzerinde çalışmalar yürütüldüğü saptanmıştır (Clausnitzer ve ark., 1986; Akt Franke ve Berendonk 1997).

“Mavi Hap” gibi androjenik anabolik steroidleri (AAS), küçük yaştan itibaren kullanmaya başlayan sporcular, bu tür ilaçların kendilerine vereceği zararlardan habersizdi ve ne yazık ki bu maddeler bazı sporcuların spor kariyerlerinin bitmesine sebep olduğu gibi hem fizyolojik hem de psikolojik açıdan yıkıcı etkilere de neden olmuştur (Ehrnborg ve Rosén, 2009; Gerrard, 2008; Cole, 2000). Bu maddeler daha sonra çok sayıda kadın sporcuda virilizasyon (seste kalınlaşma, erkek tipi vücut gelişimi, erkek tipi saç dökülmesi vb.) jinekolojik bozukluklar ve yasaklı madde ya da yöntemler kaynaklı diğer sağlık sorunlarını ortaya çıkarmıştır (Franke ve Berendonk, 1997). Ayrıca genç sporcularda “steroid akne” olarak da bilinen “Hirsutizm” hastalığının sık görülmesi de bu sporcuların hem fiziksel hem de psikolojik yönden etkilenmesine sebep olmuştur (Walker ve Adams, 2009). Bunun yanında 14.25 numaralı devlet planı dâhilinde, düzenli olarak bu maddeleri kullanan sporcuların daha sonra hem kendilerinde hem de çocuklarında “sıra dışı sağlık problemlerinin” ortaya çıkması üzerine bu sporcular, Doğu Alman yetkililerine dava açmış, sonrasında gelen itiraf ve şikâyetler olayın boyutlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. 1980 Moskova Olimpiyatlarında 3 altın madalya kazanan Rica Reinisch, 3 altın 1 bronz madalya sahibi Caren Metschuck ve eski dünya rekortmeni yüzücü Christiane Knacke’ın spor yaşantıları ve sistematik doping uygulamalarına ilişkin itiraflarını içeren belgeseller tüm dünyada büyük ses getirmiştir (Maccauley, 2007). Rica Reinisch verdiği bir röportajda “yalanlarla aldatıldım ve en kötü olanı da bana kullandırılan ilaçların doping olduğunu bilmememi” diyerek içinde bulunduğu durumu dile getirmiştir (Aykroyd, 2019). Bir başka Doğu Alman atlet Detlef Gerstenberg’in ise kullandığı doping maddeleri nedeniyle karaciğer problemleri yaşamış ve daha 35 yaşındayken hayatını kaybetmiştir (Franke ve Berendonk, 1997). Doğu Almanya doping skandalının ortaya çıkmasına büyük katkı sağlayan sporculardan biri de önceden kadın olan ancak kullanmak zorunda bırakıldığı doping maddeleri sebebiyle cinsiyet değiştirmek zorunda kalan Andreas Krieger’dir. Krieger doping kullanımının insan vücudunda bıraktığı etkiler konusunda en iyi örneklerden biridir. Krieger, 1986 yılında dünya rekoru kıırarak Avrupa Şampiyonu olmuş bir gülle atma sporcusudur. Ancak Krieger’in kullandığı doping maddeleri vücudunda onarılamayan yıkıcı etkiler bırakmıştır. Kullanmış olduğu maddeler vücudunda aşırı kaslanma ve hormonal bozukluklara yol açmıştır. Bu nedenle Krieger, 1997 yılında cinsiyet değiştirme ameliyatı olmak zorunda kalmış ve Andreas ismini almıştır (Anderson ve Travers, 2017; MacKinnon, 2017). DAC’nin serbest stil yüzme sporcusu Catherine Menschner ise 12-24 yaşları arasında, günlük ortalama 40 tablet “vitamin ve mineral” kullandığını söylemiştir. Aldığı bu ilaçların hepsi sportif performansını artırmak için tasarlanmış anabolik steroid ve hormonları kapsamaktaydı. Sporu bıraktıktan sonra omurgasında kalıcı ciddi zararlar meydana gelmiş ve medikal destek ve tedavilerle yürümeye çalışmıştır (Kremenik ve ark., 2007). Yine eski bir dünya rekoru sahibi olan kısa mesafe atletizm sporcusu (sprinter) Ines Geipel ise içinde buldukları durumu “biz büyük bir kimyasal testin parçasıydık, bir insan değil, yalnızca bir nesneydik” diyerek özetlerken, ‘14.25 Numaralı Devlet Planı’nı çocukluk yıllarının çalınmasının tek nedeni olarak nitelendirmektedir. Doğu Almanya tarafından sistematik doping programına dahil

edilen sporcuların büyük bir çoğunluğunun çocuk yaşta olduğu, dolayısıyla, DAC'nin sportif başarıların arkasındaki bir diğer önemli ihlalin ise "Çocuk İstismarı" olduğu dikkat çekmektedir. "Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre 18 yaşından küçük olan her birey, çocuk olarak" nitelendirilmektedir (UNICEF 2023). Diğer yandan, Dünya Sağlık Örgütü'ne göre istismar, "sorumluluk ilişkisi bağlamında çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine veya onuruna yapılan veya potansiyel zararlar sonucunda her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü muameleyi veya ihmali içermektedir"(WHO, 2002). Bununla birlikte, Dünya Doping Mücadele Yasası'nda (World Anti-Doping Code) ve Doping Mücadele Organizasyonlarının (ADO) uymakla yükümlü olduğu (zorunlu) 8 temel dokümanda (WADA, 2023) reşit olmayan sporcular hakkında yapılan her türlü işlemler (sporcu hakları, uygulamalar vb.) hakkında son derece hassas ve ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir. Örneğin, Dünya Doping Mücadele Yasası'nda, 18 yaşından küçük (reşit olmayan) sporcular "18 yaşına girmemiş olan bireydir" şeklinde tanımlanmıştır (WADA, 2021b). Uluslararası Eğitim Standardı (ISE) dokümanında doping mücadele konusunda yapılan eğitim, program ve uygulamaların 18 yaşından küçük olan sporcular için ayrı ele alınması ve onlara göre uyarlanması gerektiği belirtilmektedir (WADA, 2021a). Parasız ve ark. (2015) ise sporda çocuk koruma programlarının spor örgütleri yönetim şeması içerisinde ayrı bir birim olarak yer almasını ve kulüp, federasyon ve merkezi yönetimin ilgili birimiyle koordineli olarak çalışması gerektiğini vurgulamışlardır. Görüldüğü gibi bir çok uluslararası yönetmelikte çocuklar hassas popülasyon olarak değerlendirilmektedir. Özellikle profesyonel sporcu adayları olan yetenekli çocukların sosyal, fiziksel, psikolojik ve ahlaki yönden sağlıklı bir şekilde gelişimleri için gerekli tüm eğitimlerin büyük bir titizlik içinde planlanması ve uygulanması "hayati" önem taşımaktadır. Ancak Doğu Almanya Cumhuriyeti, siyasi hedefleri doğrultusunda 14.25 Numaralı Devlet Planı'nı o kadar acımasız bir şekilde kullanmıştır ki 18 yaşından küçük (reşit olmayan) birçok sporcunun yasal hakları, tıbbi güvenlikleri hiçe sayılmış, baskı ve tehdide maruz bırakılarak istismar edilmişlerdir (Hunt ve ark., 2014). Bu tehdit ve baskılar, sporcuların hem çocukluklarını yaşamalarına mani olmuş, hem de yetişkinlikte birçok psikolojik ve fizyolojik sağlık problemiyle karşı karşıya kalmalarına sebebiyet vermiştir. Bu tür istismar ve sağlık problemlerine maruz kalan sporcular daha sonra Ines Geipel öncülüğünde "Doping Mağdurları Yardım Teşkilatı" adı altında bir dernek kurarak, Almanya devletine ve o dönem doping maddeleri üretimi yapan "Jenapharm" adlı ilaç şirketine dava açmıştır. İlk dava sonucunda mahkeme 300'den fazla sporcunun her birine yaklaşık 10.000 Avro verilmesine karar vermiştir (Costello, 2013). Daha sonra açılan davalarda içlerinde "Tamamlayıcı Maddeler Çalışma Grubu" Başkanı Dr. Manfred Hoepfner ve "Alman Jimnastik ve Spor Birliği Başkanı Manfred Ewald'ın da olduğu 70 Doğu Alman üst düzey yetkili sistematik dopinge ilişkin çeşitli suçlardan yargılanarak hüküm giymiştir (Macauley, 2007; Kettmann, 2000).

4.TARTIŞMA

Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası, Almanya'nın Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılması sonucunda yeni bir siyasi rejimle tanışan Doğu Almanya'nın bu doğrultuda özellikle Sovyet etkisi altında kaldığı ve spor da dâhil olmak üzere, tüm devlet kurumlarını buna göre yapılandırdığı görülmektedir. Doğu Almanya'nın, Batı Almanya ile komşu oluşunun yanı sıra, "Demir Perde" ülkeleri olarak adlandırılan ülkelerin bir nevi "sınır karakolu" noktasında yer alması da çeşitli jeopolitik dezavantajları beraberinde getirmiştir. Bu nedenle güvenliğe büyük önem verilmiş, alınan önlemler katı ve tavizsiz şekilde uygulanmış, istihbarat örgütü (Stasi) her alanda aktif bir şekilde çalışmıştır. Diğer yandan yeni bir ülke olarak kendini uluslararası kamuoyuna kabul ettirme çabalarının, tüm spor yönetimi yapılanmasını şekillendirdiği dikkat çekmektedir. Özellikle iktidar partisi olan Sosyalist Birlik Partisi'nin ülkenin uluslararası tanınırlığı için sporu diplomatik bir araç olarak kullanma fikrini hayata geçirmesi sonrası, spor yönetimi yapılanması da büyük bir hızla değişim göstermiştir. Bu tarihten itibaren devlet tarafından spora yapılan siyasi ve ekonomik yatırımlar en üst düzeye çıkmış, spor yönetiminin örgüt yapısı güçlendirilerek, karar ve denetleme mekanizmaları daha dinamik hale

getirilmiştir. Doğu Almanya Olimpiyat Komitesi'nin Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından kabul görmesi sonrası, sporun en büyük vitrini olan Olimpiyatlara müstakil bir devlet olarak katılma yolunun açılması, Doğu Almanya sporuna adeta çağ atlatmıştır. Ancak daha sonra bizzat devlet eliyle yapılan sistematik doping ve ihlallerin ortaya çıkması, tüm bu başarılarla gölge düşürmüştür.

1970 ve 1990 yılları arasında, spor ve sporda doping şüphesiz yalnızca sporcuların, antrenörlerin, sporcu destek personelinin ve bazı doktorların kişisel hırsları için değil, aynı zamanda milliyetçilik, ideolojik kaygılar ve siyasi sistemler arasındaki rekabet amacıyla da kötüye kullanılmıştır (Møller, 2005). Her ne kadar bu makalede Doğu Almanya'nın sporu, siyasi ve ideolojik hedefleri doğrultusunda kötüye kullandığı vurgulanıyor olsa da bunun en önemli sebebinin bugün Doğu Almanya diye bir devletin olmamasından kaynaklandığı da unutulmamalıdır. O dönemde diğer doğu ya da batılı ülkelerin, Doğu Almanya ile sporda rekabet etme konusundaki uygulama ve tutumlarının nasıl olduğu tam olarak bilinmemektedir. Dolayısıyla bu durum tamamen o dönemin iki kutuplu dünyası dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Ortaya çıkarılan bu skandalın, aynı bir zamanlar Doğu Almanya'nın yaptığı gibi batılı ülkelere bir politik ve ideolojik üstünlük aracı olarak kullanılabileceği ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Zira hem Soğuk Savaş dönemi hem de günümüzde diğer ülkelerin doping ve buna yönelik uygulamalarına ilişkin bilinenler oldukça kısıtlıdır. Bu noktada Meier ve Reinold (2013), Soğuk Savaş sırasında sporun siyasallaşmasının, batı toplumlarında performans artırıcı yöntemler arayışını meşrulaştırdığını savunarak, batılı ülkeler açısından açıklığa kavuşmayı bekleyen şüpheli durumların olduğundan bahsetmiştir. 1976 yılında Batı Almanya'nın, Doğu Almanya ile rekabet edebilmek için Türkçeye "hava şırıngası" olarak çevrilebilecek olan "air clyster" projesini hayata geçirdiğini, bu ve benzeri projelerin diğer ülkeler tarafından da uygulanıp uygulanmadığının hala şüpheli olduğunu vurgulamıştır. Yukarıda belirtilen istismar ve manipülasyonlar geçmişte çok sık yaşanmış olsa da artık günümüzde, temel görevi sporu ve sporcu sağlığını korumak olan, Doping Mücadele Organizasyonları bulunmaktadır. Dünya Doping Mücadele Ajansı ile eş güdümlü olarak çalışan Doping Mücadele Organizasyonları ve paydaşlarının konu hakkında yaptığı uygulamalar (doping kontrol örneği alımı, doping mücadele eğitimleri, sonuçların yönetilmesi, farkındalık programları vb.) tüm sporcu, sporcu destek personeli ve yöneticilerin doping konusunda bilinçlenmesine büyük katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Dünya Doping Mücadele Ajansı ve Doping Mücadele Organizasyonlarının spor alanındaki yaptırım gücü ve uygulamaları, Doğu Almanya Cumhuriyeti'nin geçmişte yaptığı ihlallerin yeniden yapılabilmesinin önündeki en büyük engellerdendir. Bu tür ihlallerin yapılması ya da yapılmaya teşebbüs edilmesi halinde, ihlalde dahil olan kişi, organizasyon ve hatta ülkelerin dahi büyük yaptırımlara maruz kaldığı bilinmektedir (Harris ve ark., 2021; Goretti, 2022).

5. SONUÇ

Althusser (2012), "devletin ideolojik aygıtları içerisinde, siyasal sistem ve kültürü de saymış sporu, kültürün bir alt kurumu" olarak sınıflandırmıştır. Doğu Almanya'nın ise, bu iki ideolojik aygıtı birlikte işlettiği, siyasal sistemini tahkim etmek için, sporu kullandığı görülmektedir. Bu bağlamda DAC'nin spor yönetimi yapılanmasının, katı ve merkeziyetçi bir yapıya sahip olduğu, spor teşkilat yapısının ise siyasi ve ideolojik hedefler doğrultusunda sistematik doping kullanımına uygun olarak planlandığı, örgütlendiği ve kontrol edildiği dikkat çekmektedir.

Yazar Katkıları

Araştırmaya tüm yazarlar eşit oranda katkı sağlamıştır.

Etik Beyan

Bu makalede dergi yazım kurallarına ve bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uyulmuştur.

Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışma ve yayımlanması konularında herhangi bir çıkar çatışması belirtmemişlerdir.

KAYNAKÇA

- Althusser, L. (2012). *Ideology & ideological state apparatuses: Notes towards an investigation*. Critical Quest.
- Anderson, E., & Travers, A. (2017). *Playing against gender: Transgender athletes in sport*. Routledge
- Aykroyd, L. (2019). *Health consequences of PEDs continue to plague ex-East German athletes*. Retrieved from <https://globalsportmatters.com/tag/rica-reinisch/>
- Beamish, R., & Ritchie, I. (2006). *Fastest, highest, strongest: A critique of high-performance sport*. Routledge.
- Braun, J. (2009). The people's sport? Popular sport and fans in the later years of the German Democratic Republic. *German History, 27*(3), 414-428.
- Campbell, R. (2011). Staging globalization for national projects: Global sport markets and elite athletic transnational labour in Qatar. *International Review for the Sociology of Sport, 46*(1), 45-60.
- Carr, G. (1974). The use of sport in the German Democratic Republic for the promotion of national consciousness and international prestige. *Journal of Sport History, 1*(2), 123-136.
- Carr, G. A. (1976). The birth of the German Democratic Republic and the organization of East German sport. *Sport History Review, 7*(1), 1-21.
- Carr, G. A. (1980). The involvement of politics in the sporting relationships of East and West Germany, 1945-1972. *Journal of Sport History, 7*(1), 40-51.
- Clausnitzer, C., Höppner, M., Hacker, R., & Verhalten, Z. (1982). *Des testosteron/ epitestosteron-quotienten bei unterschiedlicher exogener beeinflussung*. FKS.
- Cole, B. C. (2000). *The East German sports system: Image and reality*. Texas Tech University.
- Conrad, C., Lechner, M., & Werner, W. (1996). East German fertility after unification: Crisis or adaptation?. *Population and Development Review, 33*1-358.
- Costello, M. (2013). *East Germany athletes were 'chemical field tests'*. Retrieved from <https://www.bbc.com/sport/athletics/22269445>
- Craig, L. (2019). *Doping for gold*. Swimming World Magazine November 2019 Issue – Print Edition.
- Dencker, B. E. (2001). Popular gymnastics and the military spirit in Germany, 1848–1871. *Central European History, 34*(4), 503-530.
- Dennis, M. (2012). Securing the sports 'miracle': The Stasi and East German elite sport. *The International Journal of the History of Sport, 29*(18), 2551-2574.
- Dennis, M., & Grix, J. (2012). *Sport under Communism: Behind the East German 'Miracle'*. Palgrave Macmillan.
- Dimeo, P., & Hunt, T. M. (2012). The doping of athletes in the former East Germany: A critical assessment of comparisons with Nazi medical experiments. *International Review for the Sociology of Sport, 47*(5), 581-593.
- Dimeo, P., Hunt, T. M., & Horbury, R. (2011). The Individual and the State: A social historical analysis of the East German 'Doping System'. *Sport in History, 31*(2), 218-237.
- Ehrnborg, C., & Rosén, T. (2009). The psychology behind doping in sport. *Growth hormone & IGF Research, 19*(4), 285-287.
- Franke, W. W., & Berendonk, B. (1997). Hormonal doping and androgenization of athletes: A secret program of the German Democratic Republic government. *Clinical Chemistry, 43*(7), 1262-1279.

- Gerrard, D. (2015). Drug misuse in sport: A historical perspective. *The New Zealand Medical Journal*, 128(1426), 16.
- Gerrard, D. F. (2008). Playing foreign policy games: States, drugs and other Olympian vices. *Sport in Society*, 11(4), 459-466.
- Goretti, L. (2022). The Sporting sanctions against Russia: Debunking the myth of sport's neutrality. *IAI Papers*, 22(9).
- Grix, J. (2008). The decline of mass sport provision in the German Democratic Republic. *The International Journal of the History of Sport*, 25(4), 406-420.
- Grix, J. (2012). The politics of sports mega-events. *Political Insight*, 3(1), 4-7.
- Harding, L. (2005). *Forgotten victims of East German doping take their battle to court*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/sport/2005/nov/01/athletics.gdnssport3>
- Harris, S., Dowling, M., & Houlihan, B. (2021). An analysis of governance failure and power dynamics in international sport: The Russian doping scandal. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 13(3), 359-378.
- Heckmann, P. (2017). *Historical development of sport in Germany in the 20th century: The formation of physical culture* (Master Thesis). University of Jyväskylä Faculty of Sport and Health Sciences, Jyväskylä.
- Hoberman, J. (1984). *Sport and political ideology*. University of Texas Press
- Hodder, I. (2002). The interpretation of documents and material culture. In D. Weinberg (Eds.). *Qualitative research methods* (pp. 266- 279). Blackwell Publications.
- Hunt, T. M., Dimeo, P., Hemme, F., & Mueller, A. (2014). The health risks of doping during the cold war: A comparative analysis of the two sides of the Iron Curtain. *The International Journal of the History of Sport*, 31(17), 2230-2244.
- Kaimakamis, A., Kirialanis, P., & Albanidis, E. (2008). Gymnastics and the ideological movement of Friedrich Ludwig Jahn. *Studies in Physical Culture & Tourism*, 15(1), 43-47.
- Kalthoff, J. (2018). Soccer, science, and Socialism in the German Democratic Republic, 1950s–1960s. *The International Journal of the History of Sport*, 35(14), 1459-1475.
- Kasvin, G., & Savina, A. (1968). Young pioneers in socialist countries. *Soviet Education*, 10(4), 18-25.
- Kerr, R. (2016). The actor-network of doping. In *Sport and technology* (pp. 74-95). Manchester University Press.
- Kessler, M. (2011). Only Nazi Games? Berlin 1936: The Olympic Games between sports and politics. *Socialism and Democracy*, 25(2), 125-143.
- Kettmann, S. (2000). Girlz II men. *New Republic*, 223(1), 17-18.
- Kremenik, M., Onodera, S., Nagao, M., Yuzuki, O., & Yonetani, S. (2007). A historical timeline of doping in the olympics (Part II 1970–1988). *Kawas. J. Med. Welfare*, 12, 69-83.
- Krüger, M., Becker, C., & Nielsen, S. (2015). *German sports, doping, and politics: A history of performance enhancement*. Rowman & Littlefield.
- Krüger, M. F., Nielsen, S., & Becker, C. (2012). The Munich Olympics 1972: Its impact on the relationship between state, sports and anti-doping policy in West Germany. *Sport in History*, 32(4), 526-549.
- Kümmerling-Meibauer, B., & Meibauer, J. (2021). How radical was children's literature in the German Democratic Republic? Socialist children's literature between radicalism and dogmatism. *Children's Literature*, 49(1), 23-39.
- Lapchick, R. E. (1978). A political history of the Modern Olympic Games. *Journal of Sport & Social Issues*, 2(1), 1–12.
- Macauley, D. (2007). Doping in sport—A warning from history. *BMJ*, 335(7620), 618.
- MacKinnon, K. (2017). An introduction to five exceptional trans athletes from around the world. In *Transgender athletes in competitive sport* (pp. 43-53). Routledge.

- Mcintyre, T. D. (1985). Sport in the German Democratic Republic and the People's Republic of China a sociopolitical analysis. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 56(1), 108–111.
- Meier, H. E., & Reinold, M. (2013). Performance enhancement and politicisation of high-performance sport: The West German 'air clyster' affair of 1976. *The International Journal of the History of Sport*, 30(12), 1351-1373.
- Møller, V. (2005). Knud Enemark Jensen's death during the 1960 Rome Olympics: A search for truth?. *Sport in History*, 25(3), 452-471.
- Naul, R., & Hardman, K. (Eds.). (2002). *Sport and physical education in Germany*. Psychology Press.
- Parasız, Ö., Şahin, M. Y., & Çelik, A. (2015). Sporda çocuk koruma programı uygulamaları: İngiltere Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, Special Issue 3, 641-653.
- Pfister, G. (2002). Sport for women. In Naul, R., & Hardman, K. (Eds.). (2002). *Sport and physical education in Germany*. Psychology Press.
- Rapley, T. (2018). *Doing conversation, discourse and document analysis* (Vol. 7). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781526441843>
- Rider, T. C. (2011). *The Olympic Games and the secret Cold War: The US Government and the propaganda campaign against communist sport, 1950-1960* (Ph.D. Thesis). University of Western Ontario, Ontario.
- Rodchenkov, G. (2020). *The Rodchenkov affair: How i brought down Russia's secret doping empire*. WH Allen.
- Sadly, S. (1991). East Germany: Science in the disservice of the state. *Science*, 254(5028), 26-27.
- Schulkin, J. (2016). *Sport: A biological, philosophical, and cultural perspective*. Columbia University Press.
- Schwarz, S., Onken, D., & Schubert, A. (1999). The steroid story of Jenapharm: From the late 1940s to the early 1970s. *Steroids*, 64(7), 439-445.
- Singh, S. (2017). Doping in sports: An overview of ancient and modern history of doping. *International Journal of Physical Education, Sports and Health Studies*, 4(1), 289-292.
- Strenk, A. (1980). Diplomats in track suits: The role of sports in the foreign policy of the German Democratic Republic. *Journal of Sport & Social Issues*, 4(1), 34–45.
- Ueberhorst, H. (1990). The importance of the historians' quarrel and the problem of continuity for the German history of sport. *Journal of Sport History*, 17(2), 232-244.
- Ungerleider, S. (1999). *Faust's gold: Inside the East German doping machine*. St. Martin's Press.
- UNICEF (2016). *International safeguards for children in sport*. UNICEF. Retrieved from <https://www.end-violence.org/sites/default/files/paragraphs/download/Implementation-Guide-for-organisations-who-work-with-children-A5-version-re.pdf>
- Walker, J., & Adams, B. (2009). Cutaneous manifestations of anabolic-androgenic steroid use in athletes. *International Journal of Dermatology*, 48(10), 1044-1048.
- Weissensteiner, J. R. (2022). The global evolution of talent promotion within Olympic sports: A focus on the national systems and contribution of the former German Democratic Republic, Australia, and the United Kingdom. *Frontiers in Sports and Active Living*, 4.
- Wiese, R. (2007). Staatsgeheimnis Sport—Die Abschottung des Leistungssportsystems der DDR. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, 154-171.
- Wilkinson J. M. (2003). *Sports, mass mobilization, and the everyday culture of Socialism in East Germany* (Doctoral dissertation). University of Illinois.
- WADA (2021a). *World anti-doping code*. Retrieved from https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/2021_wada_code.pdf
- WADA (2021b). *International standard for education*. Retrieved from https://www.wada-ama.org/sites/default/files/resources/files/international_standard_ise_2021.pdf
- WADA (2023). *International standards*. Retrieved from <https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/international-standards>
- WHO (2002). The World report on violence and health. *The Lancet*, 360(9339), 1083-1088.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Makale Geliş : 04.06.2023

Makale Kabul : 06.09.2023

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>